

Звіт
про результати онлайн-опитування
здобувачів вищої освіти третього рівня (докторів філософії, PhD)
освітньо-наукової програми «Публічне управління та
адміністрування»
Сумського державного педагогічного університету
імені А.С. Макаренка

Комплексне опитування проведене відповідно до календаря моніторингових заходів на 2024-2025 навчальний рік серед здобувачів вищої освіти III рівня (докторів філософії, PhD) Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка під час реалізації освітньо-наукової програми «Публічне управління та адміністрування», основним фокусом якого була: «Якість освітньої та наукової складової освітньо-наукової програми» та «Індивідуальна траєкторія навчання». Анкетування анонімне, проведене дистанційно в Google-Forms.

Оцінювання освітньої складової ОНП здійснювалося комплексно з урахуванням якості викладання навчальних дисциплін, якості оцінювання та форм контрольних заходів, ефективності самостійної роботи й оптимальності навчального навантаження. Результати фіксувалися в числовому вираженні за 5-бальною шкалою, де 5 – відмінно, 1 – дуже погано.

У межах першого блоку анкети аспіранти засвідчили високий рівень задоволеності актуальністю і сучасністю змісту навчальних дисциплін – 75 % респондентів обрали варіант «відмінно» (5 балів), інша частина (25%) - «добре».

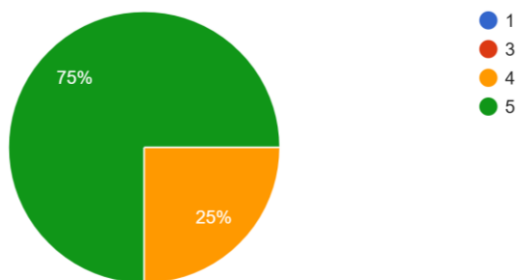

Рис. 1. Розподіл відповідей щодо актуальності і сучасності змісту навчальної дисципліни

Усі опитані аспіранти на найвищому рівні (відмінно-75%, добре - 25%) оцінили академічну та професійну кваліфікацію викладачів, що, у свою чергу, забезпечує якість освітнього процесу.

Зміст навчальних дисциплін є актуальним для 100 % опитаних.

Рівень сформованих компетентностей, сучасних знань, умінь, практичних навичок оцінений: 100% на високому рівні (відмінно-75%, добре - 25%). При цьому 87,5% опитаних аспірантів зазначили, що в межах реалізації освітньо-наукової програми викладачі залучали до проведення аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

У відкритих відповідях з-поміж форм, методів навчання, що сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу та формуванню професійних компетентностей, аспіранти виділили «у викладанні навчальної дисципліни застосовуються різноманітні форми та методи навчання, які сприяють глибшому засвоюванню матеріалу та розвитку професійних компетентностей аспірантів».

Форми навчання: лекції, практичні заняття, семінарські заняття, індивідуальні заняття, вебінари та онлайн-лекції, круглі столи, тощо.

Методи навчання: інтерактивні методи, метод проектів — створення проекту, метод проблемного навчання, метод демонстрацій, метод імітації та рольових ігор, проблемний метод, дослідницький метод — проведення експериментів, аналіз результатів. Метод кейсів — розгляд реальних наукових ситуацій і розробка рішень. Менторство та коучинг — отримання індивідуальних порад від досвідчених науковців. Гейміфікація — використання інтерактивних завдань, симуляцій та тестів для засвоєння матеріалу. довесні, наочні, практичні. Візуалізація та використання мультимедійної інформації».

100 % респондентів дали ствердну відповідь на запитання про розвиток soft skills під час викладання навчальних дисциплін. При цьому опитані респонденти зазначили, що «розвиток soft skills під час викладання навчальних дисциплін є аспектом сучасного освітнього процесу, після чого ці навички виконують ключову роль у професійному та особистісному розвитку аспірантів. Також розвивають вміння працювати в команді, вести переговори та розподіляти власний час для досягнення оптимальних результатів у навчанні. При цьому найбільше розвиваються під час занять вміння вести дискусії, брати участь у публічних виступах, комунікувати з колегами та керівниками, вести переговори, вміння управляти часом».

На запитання «Наскільки викладачі вміють викликати інтерес та зацікавити аспірантів до навчальних дисциплін» опитувані дали такі відповіді: «здатність викладачів викликати інтерес та зацікавити аспірантів до навчальної дисципліни є одним із ключових факторів ефективного навчання та розвитку професійних компетентностей. Це залежить від: мотивації та ентузіазму викладача — коли викладач показує своє захоплення предметом, це часто передається студентам. Викладач, який вірить у важливість матеріалу і захоплену тему, може значно підвищити рівень зацікавленості аспірантів» тощо.

За результатами опитування фахівцями ЦЗЯВО був зафіксований високий рівень підготовки до роботи в міжнародному науковому середовищі, оскільки цьому сприяє: «вивчення іноземних мов, участь у міжнародних проектах та грантах, навчання та стажування за кордоном, використання сучасних технологій та наукових баз даних, участь у міжнародних конференціях. Підготовка до роботи в міжнародному науковому середовищі є аспектом розвитку сучасних науковців та аспірантів. Це передбачає розвиток знань, навичок та досвіду, що дозволяє ефективно працювати в умовах глобалізації науки, співпрацювати з міжнародними

партнерами та брати участь у світових дослідницьких проєктах.» та усі опитані аспіранти вказують на важливість англійської мови та опрацювання іноземних джерел.

Усі респонденти відзначили високий рівень якості оцінювання та ефективність форм проведення контрольних заходів. 100 % опитуваних підтвердили, що їх чітко проінформували про зміст, систему та критерії оцінювання; про критерії, порядок, форми та строки проведення проміжної і підсумкової атестації. При розгляді об'єктивності системи оцінювання усі опитані аспіранти (100%) поставили 5 балів; систему накопичення балів визначили аспіранти як достатньо прозору, доступну і зрозумілу, при цьому викладачі аргументують виставлення балів. Усі аспіранти підтвердили, що під час навчання механізми та процедури контрольних заходів дозволяють повторне проходження форм контролю, при цьому усі вони підтвердили свою обізнаність щодо процедур оскарження спірних ситуацій оцінювання, результатів навчання та перескладання підсумкового контролю.

Усі опитані респонденти зазначили, що самостійна робота в межах навчальних дисциплін допомагає у вирішенні поставлених задач. При цьому усі опитані аспіранти зазначають, що обсяг завдань для самостійної роботи, потрібний для досягнення очікуваних результатів навчання, не завищений, при цьому є достатня кількість позааудиторного часу для виконання блоку самостійної роботи. Загалом респонденти задоволені розподілом часу на освітню і наукову складову та вважають навчальне навантаження за ОНП збалансованим та оптимальним.

У другому блоці анкетування «Якість наукової складової ОНП» аспіранти мали можливість висловити свою думку щодо ефективності підготовки і роботи над власним науковим дослідженням. Так, усі аспіранти цілком задоволені процедурами вибору, погодження, уточнення, зміною назви дисертації в процесі підготовки в аспірантурі. При цьому аспіранти відзначають, що мають можливість обговорювати та оприлюднювати отримані наукові результати через участь у конференціях та семінарах, що проводяться в університеті, зазначивши, що *«є можливість обговорення та оприлюднення наукових результатів через участь у конференціях та семінарах, які реалізуються в університеті, є важливою складовою наукової діяльності. Це дає змогу не тільки представити свої дослідження на ширшу аудиторію, але й отримати конструктивні зауваження від колег та науковців, які допоможуть вдосконалити роботу та розширити її перспективи»*.

Усі опитані аспіранти відзначили, що мають можливість залучитися до міжнародної академічної спільноти за своєю спеціальністю, зокрема через виступи на міжнародних конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах, при цьому *«виступи на міжнародних конференціях дають можливість не лише представити свої дослідження на глобальній арені, а й отримати відгуки від визнаних експертів, що покращують якість наукових робіт. У спільних дослідницьких проєктах відкриває можливість для обміну досвідом та здобуття нових знань у результаті співпраці з провідними*

вченими з різними країнами».

Аспіранти зазначили, що підготовка до академічної діяльності поза академічним середовищем відбувається у межах загальної та практичної підготовки. Аспіранти наголосили, що «підготовка до академічної діяльності здійснюється шляхом участі в наукових конференціях, вебінарах, професійних семінарах, а також завдяки самостійній роботі з науковими джерелами та фаховою літературою. А саме:

1. Розвиток прикладних навичок, виконання дослідницьких проєктів на замовлення компаній або державних структур. Інтеграція прикладних кейсів у навчальний процес (аналіз реальних проблем у промисловості, бізнесі). Використання наукових методів для розв'язання практичних завдань у сфері технологій, економіки, екології тощо.

2. Проєктна діяльність та грантове фінансування. Навчання написанню грантових заявок для міжнародних фондів. Освоєння методів залучення фінансування для досліджень у приватному секторі. Практика у написанні бізнес-проєктів для запуску стартапів на основі наукових розробок.

3. Підготовка до підприємницької діяльності. Включення курсів з інноваційного менеджменту та технологічного підприємництва. Співпраця з бізнес-інкубаторами та венчурними фондами для комерціалізації наукових ідей. Організація хакатонів та інноваційних конкурсів, де аспіранти можуть презентувати свої ідеї.

4. Розвиток комунікаційних навичок. Вміння адаптувати наукові знання до нефахових аудиторій (популяризація науки, наукова журналістика). Тренінги з публічного виступу, презентації ідей, ведення переговорів. Розвиток навичок лідерства, управління командами, роботи в міждисциплінарних середовищах.

5. Використання цифрових інструментів та аналітики. Освоєння штучного інтелекту, машинного навчання для роботи з великими обсягами наукової інформації. Використання платформ для візуалізації даних. Впровадження інструментів управління проєктами.

6. Стажування у приватному секторі та міжнародних організаціях. Можливість проходження стажування у компаніях, де потрібні аналітичні та дослідницькі навички.

7. Популяризація науки та наукова комунікація.

8. Політика та експертна діяльність Підготовка аналітичних звітів, прогнозів, стратегічних документів для уряду та бізнесу тощо».

До того ж усі опитані аспіранти відмітили, що мають можливість участі в науково-дослідних темах, які ведуться в університеті / на кафедрі, при цьому «є можливість брати участь у науково-дослідних темах університету». При цьому аспіранти високо оцінюють якість організації проведення наукових досліджень в Університеті (75% опитаних аспірантів відзначили високий рівень організації наукових досліджень). До того ж опитані аспіранти зазначають, що задоволені рівнем наукового керівництва,

частотою і повнотою наукових консультацій, обговоренням результатів дисертаційного дослідження, а особливо ставленням до аспіранта з боку наукового керівника.

При цьому більша частина опитаних аспірантів (87,5%) відзначають, що їхнє дисертаційне дослідження входить до сфери наукових інтересів наукового керівника. Вони цілком задоволені організацією та процедурою проведення щосеместрового звітування щодо виконання індивідуального плану аспіранта на кафедрі (на це вказало 100% респондентів).

Підсумовуючи, аспіранти зазначили, що повністю задоволені рівнем наукового керівництва: повнотою і частотою наукових консультацій, обговоренням стану дисертації, обговоренням результатів дисертаційного дослідження, ставленням з боку наукового керівника до аспіранта. Про високий рівень підготовки аспірантів до наукового дослідження свідчить і той факт, що усі аспіранти акцентували на відсутності труднощів при виконанні наукових досліджень. До того ж усі аспіранти відзначили можливість апробації власних результатів досліджень, при цьому переважно висвітлення результатів досліджень відбувалося під час конференцій.

Усі опитані аспіранти зазначили, що вони мали можливість вільно обирати тему наукового дослідження та наукового керівника, з яким також мають спільні наукові праці.

Під час роботи над дисертаційним дослідженням, аспіранти зазначили, що мають доступ до підручників, монографій та інших методичних матеріалів в електронній та друкованій формі, та на 100% задоволені роботою бібліотеки.

Аспіранти також зазначили, що під час наукової роботи залучаються роботодавці, зокрема керівники кафедр, дослідницьких груп, наукових установ, які проводять фундаментальні та/або практичні дослідження для забезпечення набуття аспірантами універсальних навичок дослідника, зокрема щодо застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведенні навчальних занять, управлінні науковими проєктами та/або складанні пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.

Наостанок аспіранти зазначили, що *«освітні компоненти програми (обов'язкові й вибіркові дисципліни) спрямовані на формування дослідницьких, методологічних та комунікаційних навичок. Баланс між теоретичним та практичним навчанням – курси з методології наукових досліджень, академічного письма, сучасних інформаційних технологій в науці. Гнучка структура – можливість адаптації навчального плану до індивідуальних наукових інтересів аспіранта» тощо.*

У третьому блоці анкетування «Індивідуальна траєкторія навчання» на запитання щодо можливості вільного вибору навчальних дисциплін, у тому числі з тих, що пропонуються здобувачам за іншими ОП та ОНП, респонденти дали наступні відповіді: *«можливість вільного вибору навчальних дисциплін є важливим елементом гнучкості освітнього процесу, що сприяє індивідуалізації навчання та підвищенню академічної свободи здобувачів*

освіти. Це забезпечує кілька ключових переваг: Формування індивідуальної освітньої траєкторії, доступ до дисциплін з інших освітніх програм (ОП) та освітньо-наукових програм (ОНП) дозволяє студентам отримати знання, що виходять за межі вузької спеціалізації, розширюючи їхні компетентності та сприяючи міждисциплінарним дослідженням. Підвищення академічної мобільності. Адаптація до вимог ринку праці. Мотивація до навчання. Таким чином, можливість вільного вибору дисциплін сприяє підвищенню якості освіти, розвитку індивідуальних здібностей студентів і набуттю актуальних компетентностей для професійної та наукової діяльності».

Аспіранти підтвердили корисність вибірових дисциплін для дисертаційного дослідження. На питання «Чи мають аспіранти можливість вибору завдань, форм та методів їх виконання в межах викладання навчальних дисциплін» респонденти відповіли ствердно та як позитивний фактор відзначили можливість разом з викладачем коригувати завдання відповідно до власних наукових інтересів, *«можливість вибору завдань, форм та методів їх виконання в межах викладання навчальних дисциплін є важливим аспектом гнучкого та індивідуалізованого підходу до навчання. Це сприяє підвищенню мотивації здобувачів освіти, розвитку критичного мислення та формуванню навичок самостійної роботи».*

Щодо наявності доступу до інформації та можливості взяти участь у програмах академічної мобільності здобувачі дали такі відповіді: *«доступ до інформації та можливість участі у програмах академічної мобільності є важливими складовими сучасної освіти, що сприяють професійному та особистісному розвитку здобувачів вищої освіти».*

Аспіранти надали ствердні відповіді стосовно можливостей отримати додаткові освітні послуги в університеті (факультативне вивчення навчальних дисциплін, курси лекцій провідних учених, семінари, круглі столи, тренінги, практики тощо).

Аспіранти, що взяли участь в опитуванні, висловили задоволеність рівнем практичної складової підготовки (асистентської практики) в аспірантурі за обраною ОНП.

Отже, проведене опитування серед здобувачів вищої освіти третього рівня (доктори філософії, PhD) показав, що аспіранти дуже задоволені рівнем реалізації освітньої та наукової складової за ОНП «Публічне управління та адміністрування».

Фахівець Центру забезпечення якості вищої освіти _____ Олена Мичкіна
Начальник

Центру забезпечення якості вищої освіти _____ Оксана Одінцова